

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN**

NGÔ GIANG NAM

**GIÁO DỤC KỸ NĂNG GIAO TIẾP
CHO HỌC SINH TIỂU HỌC NÔNG THÔN
MIỀN NÚI PHÍA BẮC**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN, NĂM 2013

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN**

NGÔ GIANG NAM

**GIÁO DỤC KỸ NĂNG GIAO TIẾP
CHO HỌC SINH TIỂU HỌC NÔNG THÔN
MIỀN NÚI PHÍA BẮC**

**Chuyên ngành: LÝ LUẬN VÀ LỊCH SỬ GIÁO DỤC
Mã số: 62. 14. 01. 02**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

**Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS.TS. Đặng Quốc Bảo
2. PGS.TS. Bùi Văn Quân**

THÁI NGUYÊN, NĂM 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận án chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận án

Ngô Giang Nam

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
LỜI CAM ĐOAN.....	i
MỤC LỤC	ii
DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vii
DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ.....	ix
DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ	ix
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu	2
4. Giả thuyết khoa học.....	3
5. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	3
6. Phạm vi nghiên cứu	3
7. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu	3
8. Các luận điểm bảo vệ.....	4
9. Cái mới của luận án	4
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA GIÁO DỤC KỸ NĂNG GIAO TIẾP CHO HỌC SINH TIỂU HỌC	5
1.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu	5
1.1.1. Trên thế giới.....	5
1.1.2. Ở Việt Nam	9
1.2. Khái niệm cơ bản của đề tài	13
1.2.1. Kỹ năng.....	13
1.2.2. Kỹ năng giao tiếp.....	14
1.2.3. Giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học	18
1.3. Vai trò của giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học.....	19
1.3.1. Giáo dục KNGT với việc hình thành và phát triển nhân cách	19
1.3.2. Giáo dục KNGT tạo nên hệ giá trị sống tích cực của học sinh.....	21
1.3.3. Giáo dục KNGT cho học sinh, giúp học sinh tạo lập các mối quan hệ tốt đẹp trong cuộc sống	21

1.4. Những vấn đề cơ bản về giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi	24
1.4.1. Đặc điểm nông thôn miền núi.....	24
1.4.2. Mục đích, nội dung GD kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi.....	27
1.4.3. Con đường giáo dục KNGT cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi	33
1.4.4. Phương pháp và các nguyên tắc giáo dục KNGT cho HS tiểu học nông thôn miền núi.....	39
1.4.5. Các yếu tố ảnh hưởng tới quá trình giáo dục KNGT cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi.....	44
1.4.6. Đánh giá kết quả giáo dục kỹ năng giao tiếp và các yếu tố ảnh hưởng tới kết quả giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi.....	46
Chương 2. THỰC TRẠNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG GIAO TIẾP CHO HỌC SINH TIỂU HỌC NÔNG THÔN MIỀN NÚI PHÍA BẮC.....	49
2.1. Khái quát về khảo sát thực trạng.....	49
2.1.1. Khái quát hoàn cảnh KT-XH của vùng nông thôn miền núi phía Bắc	49
2.1.2. Khái quát học sinh tiểu học vùng nông thôn miền núi phía Bắc	51
2.2. Tổ chức điều tra khảo sát	53
2.2.1. Mục tiêu khảo sát.....	53
2.2.2. Nội dung điều tra khảo sát.....	53
2.2.3. Địa bàn điều tra khảo sát	53
2.2.4. Phương pháp điều tra khảo sát và xử lý kết quả	53
2.3. Thực trạng giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh Tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc	53
2.3.1. Thực trạng nhận thức của CB, GV về khái niệm giao tiếp và khái niệm kỹ năng giao tiếp.....	53
2.3.2. Thực trạng giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc	57
2.3.3. Thực trạng kỹ năng giao tiếp của học sinh tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc.....	70
2.3.4. Đánh giá chung về thực trạng giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc hiện nay.....	78

Chương 3. CÁC BIỆN PHÁP GIÁO DỤC KỸ NĂNG GIAO TIẾP CHO HỌC SINH TIỂU HỌC NÔNG THÔN MIỀN NÚI PHÍA BẮC	81
3.1. Các nguyên tắc đề xuất biện pháp giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc	81
3.1.1. Nguyên tắc đảm bảo tính kế thừa	81
3.1.2. Nguyên tắc đảm bảo tính thực tiễn	82
3.1.3. Nguyên tắc đảm bảo tính hiệu quả.....	82
3.1.4. Nguyên tắc đảm bảo tính khả thi	83
3.1.5. Nguyên tắc đảm bảo tính đồng bộ	83
3.2. Các biện pháp giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh Tiểu học vùng nông thôn miền núi phía Bắc.....	84
3.2.1. Thiết kế và tổ chức bài học có tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc thông qua dạy học các môn học có ưu thế.....	84
3.2.2. Tăng cường tổ chức các loại hình hoạt động nhằm mở rộng đối tượng, phạm vi, nội dung giao tiếp cho HS tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc theo các chuẩn hành vi ứng xử của học sinh.....	89
3.2.3. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng cùng tham gia nhằm tăng cường kỹ năng giao tiếp cho HS tiểu học	91
3.2.4. Phát huy tính tích cực, chủ động của học sinh trong mọi hoạt động nhằm tăng cường tính tự chủ cho học sinh trong quá trình giao tiếp.....	93
3.2.5. Thường xuyên phối hợp giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng trong việc thực hiện giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh	96
3.3. Mối quan hệ giữa các biện pháp	100

3.4. Thực nghiệm.....	103
3.4.1. Mục đích thực nghiệm su phạm.....	103
3.4.2. Nội dung thực nghiệm.....	103
3.4.3. Đối tượng thực nghiệm	103
3.4.4. Cách thức thực nghiệm.....	103
3.4.5. Xây dựng tiêu chí và thang đánh giá	105
3.4.6. Xử lý kết quả thực nghiệm.....	106
3.4.7. Phân tích kết quả thực nghiệm.....	108
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	137
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ CÓ	
LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN.....	140
TÀI LIỆU THAM KHẢO	141

DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT

BCH	:	Ban chấp hành
CBQL, GV	:	Cán bộ quản lý, giáo viên
CNH-HĐH	:	Công nghiệp hóa - hiện đại hóa
DTTS	:	Dân tộc thiểu số
HS, SV	:	Học sinh, sinh viên
GD-ĐT	:	Giáo dục - Đào tạo
GD KNGT	:	Giáo dục kỹ năng giao tiếp
KT - VH - XH	:	Kinh tế - văn hóa - xã hội
KNS	:	Kỹ năng sống
KNGT	:	Kỹ năng giao tiếp
TN - ĐC	:	Thực nghiệm - đối chứng
UNESCO	:	Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hoá của Liên Hợp Quốc.

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1.	Nhận thức của GV, CBQL về khái niệm giao tiếp	54
Bảng 2.2.	Nhận thức của GV, CBQL về khái niệm kỹ năng giao tiếp	54
Bảng 2.3.	Nhận thức của GV, CBQL về ý nghĩa GD kỹ năng giao tiếp	55
Bảng 2.4.	Nhận thức về mức độ cần thiết của các kỹ năng giao tiếp cần giáo dục cho học sinh tiểu học.....	56
Bảng 2.5.	Nội dung giáo dục kỹ năng giao tiếp cho HS tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc	57
Bảng 2.6.	Thực trạng sử dụng phương pháp GD KN GT cho HS TH	59
Bảng 2.7.	Biện pháp GD kỹ năng giao tiếp cho HS tiểu học nông thôn	61
Bảng 2.8.	Các biện pháp giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học thông qua dạy học các môn học chiếm ưu thế	62
Bảng 2.9.	Hình thức giáo dục kỹ năng giao tiếp cho HS	64
Bảng 2.10.	Những khó khăn của giáo viên trong giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc	65
Bảng 2.11.	Mức độ nhận thức về KNGT của HS	70
Bảng 2.12.	Thực trạng KN GT HS tiếp nhận được trong các giờ học	72
Bảng 2.13.	Đánh giá của GV, phụ huynh HS và HS về KNGT của học sinh lớp 3 ở các trường Tiểu học khu vực nông thôn miền núi phía Bắc.....	74
Bảng 2.14.	Thực trạng kỹ năng lắng nghe của HS tiểu học nông thôn miền núi phía Bắc	75
Bảng 3.1.	Kết quả đánh giá KNCH của HS hai lớp TN và lớp ĐC.....	108
Bảng 3.2.	Kết quả đánh giá KN NLCOXL của HS hai lớp TN và lớp ĐC	110
Bảng 3.3.	Kết quả đánh giá KNBLTĐTC của HS hai lớp TN và lớp ĐC	111
Bảng 3.4.	Kết quả đánh giá KNXLTH của HS hai lớp TN và lớp ĐC.....	113

Bảng 3.5.	Kết quả đánh giá KNCS của HS hai lớp TN và lớp ĐC	115
Bảng 3.6.	Kết quả đánh giá KNTP của HS hai lớp TN và lớp ĐC	116
Bảng 3.7.	Kết quả đánh giá KNGQVĐ của HS hai lớp TN và lớp ĐC....	118
Bảng 3.8.	Kết quả đánh giá KNCH của HS hai lớp TN và lớp ĐC.....	120
Bảng 3.9.	Kết quả đánh giá KN NLCOXL của HS hai lớp TN và lớp ĐC	122
Bảng 3.10.	Kết quả đánh giá KN BLTĐTC của HS hai lớp TN và lớp ĐC	123
Bảng 3.11.	Kết quả đánh giá KN XLTH của HS hai lớp TN và lớp ĐC....	125
Bảng 3.12.	Kết quả đánh giá KNCS của HS hai lớp TN và lớp ĐC	127
Bảng 3.13.	Kết quả đánh giá KNTP của HS hai lớp TN và lớp ĐC	128
Bảng 3.14.	Kết quả đánh giá KNGQVĐ của HS hai lớp TN và lớp ĐC....	130
Bảng 3.15.	Đánh giá về nhu cầu giao tiếp của HS.....	132
Bảng 3.16.	Hứng thú của HS khi tham gia hoạt động thực nghiệm	133